

Dzīves kvalitātes novērtējums

Izvaltas pagastā.

Priekšvārds

Latvijas lauki aizvien tukšojas, tiek izstrādātas stratēģijas, tiek runāts par valsts ekonomisko izaugsmi un iedzīvotāju labklājības celšanu. Valsts nepieciešamība saglabāt savu teritoriju apdzīvotu un ar cilvēkresursiem nodrošinātu ilgtermiņā ir skaidri saskatāma. Tomēr par spīti īstenotajām aktivitātēm ir ciemi, kuri izmirst, ir tādi kuri aktīvi darbojas un paši cīnās par savu iespēju dažādošanu un ilgtspējas nodrošināšanu. Jo tālāk no pilsētas, jo tālāk no aktīvu ražotņu un tirzniecības centriem, jo skaidrāk pamanāms, ka aiz katras politiskās idejas un lēmuma ir reāls cilvēks, indivīds, kurš cīnās ar visām ikdienas reālijām, lai padarītu savu, savu tuvāko un dažos gadījumos arī visas sabiedrības dzīvi labāku visos tās iespējamajos aspektos.

Pagājušā gadsimta pirmajā pusē daudzas nācijas dzīves kvalitāti izprata materiālās labklājības līmeņa mērījumus. Jo augstāks bija kādas valsts IKP, jo cilvēku dzīves kvalitāte tika uzskatīta par labāku. Dzīves kvalitātes koncepta pirmsākumi tā „modernajā formā” ir meklējami ASV, kur prezidents L.Džonsons 1964. gadā savā runā uzsvēra, ka sasniegumi sociālo mērķu īstenošanā „nav mērāmi ar uzkrājumiem banku kontos. Tos var mērīt tikai ar to, cik kvalitatīvu dzīvi cilvēki dzīvo”. Šo relatīvi jauno – dzīves kvalitātes konceptu 60-tajos gados sāka aktīvi izmantot, lai aprakstītu sabiedrības dzīves apstākļus (Wolfensberg, 1994).

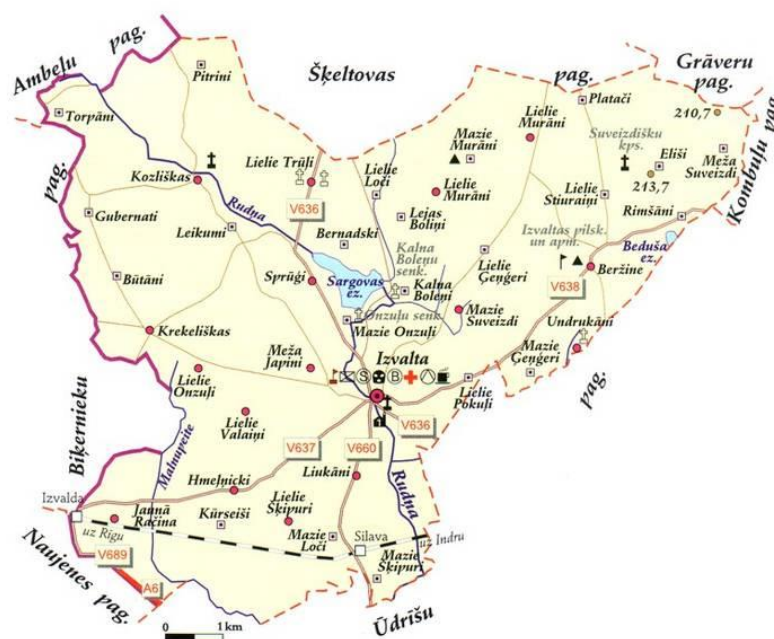
Lai gan ir pagājis vairāk kā pusgadsimts, daudzi jorpojām uz dzīves kvalitāti skatās caur ekonomiskiem rādītājiem aizmirstot sociālo aspektu nozīmīgumu katra indivīda labklājības veidošanā. Joprojām lasot partiju priekšvēlēšanu programmas, klausoties ziņas, lasot ekonomiskos pētījumus, neizbēgami nāksies dzirdēt par mērķi palielināt IKP. Parasti to pamato kā izeju no bezdarba, nabadzības u.tml. Taču palielinoties IKP, šīs problēmas automātiski nerisinās. Kādi mērķi būtu labāki? Uz šiem jautājumiem parasti atbild dažādas nevalstiskās organizācijas, jo bieži vien viņu prioritāte ir tieši sociālie mērķi. Lai izprastu šo divu aspektu (ekonomisko un sociālo) rādītāju nozīmi uz dzīves kvalitāti uz brīdi iedomājieties, kas jūs pēdējā laikā ir darījis laimīgu! Kāda jauka tikšanās, koncerts, kopīgs sporta pasākums jūsu ciemā, veiksmīgi apgūtas jaunas prasmes, kas sniedz iespēju attīstīt mājražošanu? Jauna labiekārtota teritorija jūsu pagastā? Vai šis notikums ir izraisījis iekšzemes kopprodukta (IKP) palielināšanos, proti, vai ir noticis darījums, kurā notiek naudas īpašnieka maiņa? Vai tomēr ir uzlabojušies sociālie apstākļi jūsu kopienā un jūs varat teikt ka jūsu labklājība, dzīves kvalitāte ir pieaugusi? Tāpat varētu iedomāties arī kādu ļoti nepatīkamu atgadījumu – slimību, nelaimes gadījumu, strīdu. Šādi notikumi bieži saistīti ar naudas izdevumiem. Un tie noteikti palielina iekšzemes kopproduktu, bet vai tie ceļ jūsu dzīves kvalitāti... vai to dara fakts, ka jums ir pieejams sociāls atbalsts šādu negatīvu

situāciju risināšanai. Šī dokumenta ietvaros tiks uzdoti daudzi teorētiski un realitāti izmēroši jautājumi, kas palīdzēs izprast esošo situāciju Izvaltas pagastā, kurā tiks izvērtēta kopienas vispārējā labsajūta, tas sniegs atbildes uz dzīves kvalitātes konceptu kā tādu un rosinās uz kvalitatīviem un ilgtspējīgiem risinājumiem nākotnē, jo ir skaidrs ka dzīves kvalitāte vairs nav vienkāršs sociālo indikatoru kopums, bet komplekss koncepts, kurš ietver savstarpējā mijiedarbībā esošus „objektīvos” un „subjektīvos” rādītājus dažādās dzīves jomās.

Izvaltas pagasta raksturojums

Izvaltas pagasts atrodas Latvijas dienvidaustrumu daļā, Latgales augstienes R daļā. Šobrīd teritoriāli tas ietilpst Krāslavas novadā un kopumā pagasts aizņem ~ 13 000 ha un pēc centrālā statistikas biroja 2011. gada tautas skaitīšanas datiem tajā patstāvīgi dzīvo 703 iedzīvotāji, no kuriem 336 (47,8%) ir vīrieši un 367 (52,2%) sievietes. Sezonāli iedzīvotāju skaits pieaug,

jo vasaras sezonā daudzi izmanto iespēju pavadīt atvaļinājumus un brīvdienas savās lauku mājās, kas ikdienā bieži vien ir tukšas un kalpo kā brīvdienu mājas. Tāpat arī cauru gadu skolēnu brīvdienās un nedēļas nogalēs ir novērojams cilvēku pieplūdums pagastā, jo daudzi iedzīvotāji, kas ikdienā mācās, studē vai strādā kādā no tuvumā esošajām pilsētām – Krāslava, Daugavpils atgriežas Izvaltā. Klāt patstāvīgo iedzīvotāju skaitam jāņem vērā arī tie Izvaltā ikdienā sastopamie cilvēki, kas šeit ierodas lai pildītu savus darba pienākumus, bet dzīvo tuvējos ciemos un pilsētās – Ļudvikovā, Maļinovā, Krāslavā utt.

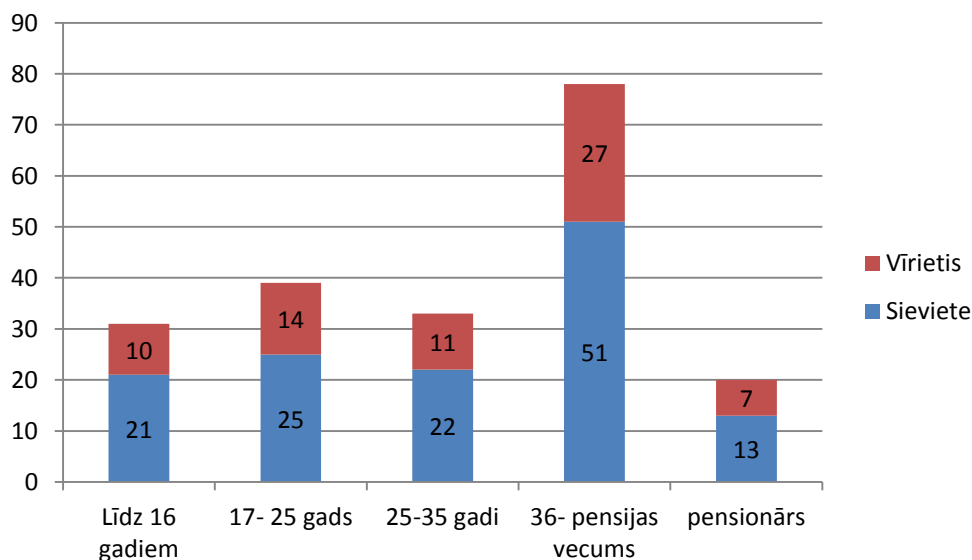
Pagastā darbojas Izvaltas pamatskola, kas nodrošina pirmskolas, kā arī 1. - 9. klašu izglītību. Paralēli pagastā darbojas folkloras kopa «Izvoltīši», vidējās paaudzes deju kolektīvs, dramatiskais kolektīvs, sieviešu vokālais ansamblis. Ir iedzīvotāju iniciatīvu grupas un aktīva biedrība „ATTĪSTĪBAI”, kas īsteno interešu izglītību un kopienas pārstāvniecību ar mērķi celt dzīves kvalitāti. Darbojas skolas un pagasta bibliotēkas, ir kultūras nams, kas organizē vietējā

Aptaujas rezultātu izvērtējums par „Dzīves kvalitātes novērtējumu Izvaltas pagastā”

Analizējot teorētiskos un praktiskos pētījumus par dzīves kvalitātes novērtējumu var identificēt vairāk kā 100 dažādas dzīves kvalitātes definīcijas un dzīves kvalitātes mērījumu instrumentus. Šie pētījumi, izvērtējumi un noteiktu grupu raksturojumi sevī ietver gan objektīvos, gan subjektīvos dzīves kvalitātes rādītājus. Objektīvo rādītāju izmantošana sākas no pieņēmuma, ka dzīves apstākļi var būt labvēlīgi un nelabvēlīgi, salīdzinot reālos apstākļus ar normatīviem kritērijiem, tādiem kā vērtības un mērķi. Tomēr, lai neizplūstu diskusijās par dzīves kvalitātes novērtējuma instrumentiem šis dokuments piedāvā noteikt sekojošus priekšnoteikumus, kuri atspoguļo sabiedrības viedokli par to, kas ir labklājība, kas ir labi un slikti dzīves apstākļi, un par to, kas ir sabiedrības izvirzītie nākotnes mērķi caur to neierobežotu vērtējumu prizmu. Šajā daļā tiks prezentēti apkopotā veidā iegūtie dati no ledzīvotāju aptaujas par dzīves kvalitātes novērtējumu Izvaltas pagastā.

2. Attēls „Respondentu sadalījums pa dzimumiem un vecuma grupām”

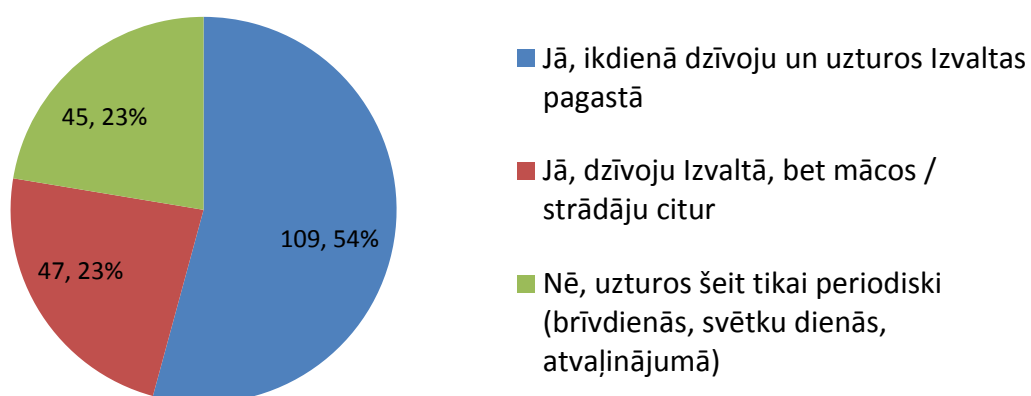

Kopumā par dzīves kvalitāti Izvaltā tika aptaujāti 201 respondents, no kuriem 132 sievietes un 9 vīrieši. Sīkāku sadalījumu pa vecuma grupām un piederību patstāvīgo vai brīvdienu iedzīvotāju grupām skatīt 2. un 3. attēlos. Kā redzams sieviešu respondentu pārsvars gandrīz uz pusi lielāks ir visās vecuma grupās, bet tas var tikt skaidrots ar augstāku sieviešu atsaucību un dalību dažādās sociālās aktivitātēs. Apskatot pa vecuma grupām ir vērojams, ka visas grupas ir līdzīgas, jo atbilstoši aptvertajiem respondentu gadiem vislielākā ir 36-pensijas vecums grupa, kas kopumā sastāda 39%, jeb atspoguļo 78 respondentu viedokli, salīdzinājumā ar 10%, jeb 20 respondentiem no pensionāru vidus, 15%, jeb 31 respondentu vecuma grupā līdz 16 gadiem, 16%, jeb 33 respondentiem vecuma grupā no 25 līdz 35

gadiem un 19%, jeb 39 respondentiem vecuma grupā no 17 līdz 25 gadiem. (Skat. 2. att.)

Aplūkojot 3. attēlu var secināt, ka 54% no aptaujātajiem, jeb 109 respondenti pārstāv Izvaltas pagasta ikdienas dzīvi vistiešāk ietekmējošā kopienas grupa - patstāvīgo Izvaltas iedzīvotāju grupu, kas ikdienā dzīvo, strādā, mācās Izvaltas ciemā. Vienlīdzīgās grupās pa 23 % katrā sadalījušies tie 47 respondenti, kas dzīvo Izvaltā, bet mācās, strādā citur un tie 45 respondenti, kas uzturas Izvaltā tikai periodiski – brīvdienās, svētkos un atvaļinājumos.

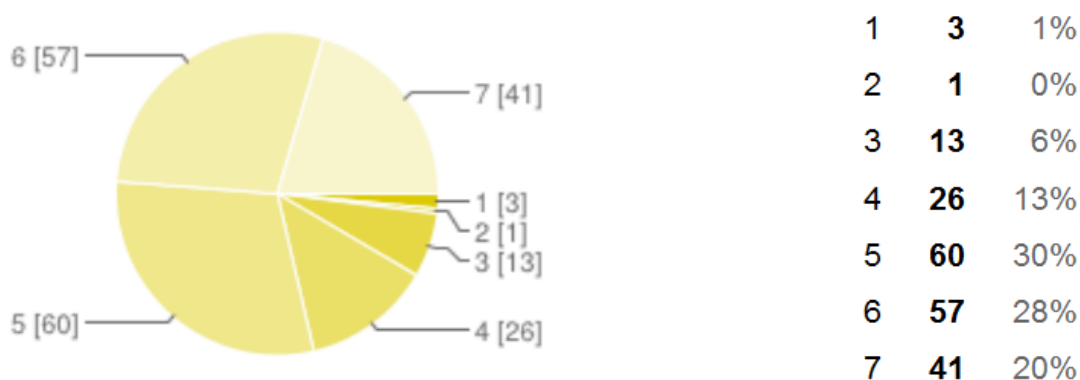
3. attēls „Respondentu sadalījums pēc to piederības patstāvīgajiem Izvaltas iedzīvotājiem”

Ekonomisko rādītāju salīdzinājumā Latgales reģions, tai skaitā arī Krāslavas novads vienmēr ir bijis mazāk attīstīts, tomēr sociālajos pētījumos šo reģionu iedzīvotāji vienmēr uzrāda augstākas pozīcijas salīdzinājumā ar citu teritoriju iedzīvotājiem tādos pētījumos, kā laimes mērījumi, apmierinātība ar dzīvi utml dz. Neuzliekot par pienākumu izprast kādu konkrētu definīciju, visiem aptaujas „Dzīves kvalitātes novērtējums Izvaltas pagastā” respondentiem, tika lūgts 7 punktu skalā novērtēt, cik lielā mērā katrs respondents ir apmierināts ar savas dzīves kvalitāti; 7 – pilnīgi apmierināts, 1 – pilnīgi neapmierināts. Respondentiem netika doti nekādi norādījumi par jēdziena dzīves kvalitāte būtību, tādējādi katrs saprata tos aspektus un tādā proporcijā, kā viņam šķiet svarīgi. Visu respondentu vērtējumu vidējais rādītājs ir 5,4, tātad praktiski to var vērtēt kā daļēji apmierināts un tas ir virs vidēja apmierinātības līmeņa (pēc aptaujas nosacījuma vidējais ir 4, ko ir pauduši 26 respondenti, jeb 13 % no visiem aptaujātajiem). 30 % jeb 60 respondentu savu apmierinātību ar savas dzīves kvalitāti ir novērtējuši ar 5, 28% ar 6, 20% ar 7, kas kopumā parāda ka 4/5 no respondentiem ir daļēji līdz pilnīgi apmierināti ar savu dzīves kvalitāti un tikai mazāk kā 8,5% jeb 17 aptaujāto pauduši nostāju, ka nav apmierināti ar savas dzīves kvalitāti. (Skat. 4.att.) Līdzīgi savu dzīves kvalitāti pauž arī abi dzimumi, jo salīdzinot to vidējo apmierinātību ar dzīvi, vidēji sievietēm tas ir 5,3 % un vīriešiem nedaudz augstāka 5,5 %. Tomēr atšķirības ir vērojamas

apskatot apmierinātību ar dzīvi skatot vecuma grupu griezumā. Visapmierinātākie ir bērni un jaunieši vecumā līdz 16 gadiem, kuru vidējais rādītājs ir 6,3, vienādu apmierinātību ir izrādījuši respondenti vecuma grupās 15-25 un 25-35 gadi, kur vidējais rādītājs abām grupām ir 5,7. Gados jaunākajām grupām arī seko pensionāri, kas ir daļēji apmierināti ar vidējo rādītāju 5,1 un ar zemāko rādītāju 4,7 seko lielākā respondentu grupa vecumā no 36 gadiem līdz pensijas vecumam.

4. attēls „Apmierinātība ar savas dzīves kvalitāti”

Lai sīkāk izprastu respondentu dzīves kvalitātes vērtējumu tika piedāvāti 9 aspekti, kas raksturo viņu vispārējo dzīves kvalitāti un situāciju valstī. Katram respondentam tika lūgts prioritārā secībā sarindot sekojošus aspektus – materiālā labklājība, nodarbinātība, izglītība, veselība, mājoklis, fiziskā drošība (vide), ģimene, līdzdalība un pilnvērtīga atpūta ar ranžēšanu no 1 – 9, kur 1-vistiešāk ietekmē respondenta dzīves kvalitāti un 9 –šis aspekts ir mazāk svarīgs salīdzinājumā ar iepriekšminētajiem. Apkopojot respondentu viedokli, tika secināts, ka daudzi aptaujātie vienam vai otram aspektam piešķir vienādu nozīmīgumu koeficientu skalā no 1-9, tomēr ne dzimumu, ne vecumu grupās netika vērotas būtiskas atšķirības, tāpēc šeit tiek atspoguļots vidējais Izvaltas iedzīvotāju dzīves kvalitātes aspektu ranžējums: (Skat. 1. tab.)

1. Tabula „Dzīves kvalitāti ietekmējošo aspektu vidējais nozīmīgums”

	Svērtais koeficients:	Vieta:
Materiālā labklājība	3,02	1
Ģimene	3,15	2
Veselība	3,34	3
Mājoklis	3,82	4
Nodarbinātība	3,92	5
Izglītība	4,9	6
Pilnvērtīga atpūta	5,09	7
Fiziskā drošība (Vide)	5,71	8
Līdzdalība	6,05	9

1. Iedzīvotāju **materiālā labklājība** cieši saistās ar valsts ekonomisko attīstību. Tikai augsts iekšzemes kopprodukta pieaugums spēj nodrošināt strauju iedzīvotāju ienākumu palielināšanos kā nominālā, tā arī reālā izteiksmē. Iepriekšējo gadu sasniegumi ir ļāvuši Latvijas sabiedrībai kopumā pāriet no izdzīvošanas režīma attīstības režīmā. Kā norāda vidējais svērtais koeficients Izvaltas iedzīvotāju dzīves kvalitātes novērtējuma aptaujā šis aspekts ir novērtēts ar visaugstāko ietekmi uz dzīves kvalitāti. Tas ir pašsaprotami, jo Latvijā pastāvošajā sistēmā finanses ir primārais līdzeklis, kas palīdz nodrošināt gan atbilstošus dzīves apstākļus, gan iegūt izglītību, gan apmeklēt rekreatīvos pasākumus atbilstoši savām vēlmēm.
2. Kā otrs nozīmīgākais aspekts dzīves kvalitātes raksturojumā tika izvēlēts **ģimene**. Tas ir mūsu sabiedrības pamats un balstoties uz vēsturiski un populistiski paustajām tradīcijām, vērtībām un sociālo iekārtu, tās loma paaudžu solidaritātes un sabiedrības saliedētības nostiprināšanā ir ļoti svarīga. Bērni ir mūsu sabiedrības lielākā vērtība; noturīga ģimene nodrošina gan dzimstību, gan arī mīlestību, veselību, ģimenisku aprūpi un izglītību bērniem. Stipra ģimene sekmē vērtību orientāciju, dzīves mērķu nodošanu jaunajai paaudzei, tā veic sociālās un ekonomiskās aizsardzības funkcijas sabiedrības novecošanās apstākļos.
3. **Veselība** visa mūža garumā ir ne tikai ikviena cilvēka labklājības prioritāšu galvgalī, vesela sabiedrība ir arī principiāls valsts pastāvēšanas un attīstības priekšnosacījums. Pieaugušā zināšanu potenciāla rezultātā un vispārējās labklājības pieaugums valstī ļauj ikvienam individuāli rast iespēju realizēt savu veselības potenciālu. Aktivizējas cīņa ar slimību cēloņiem, ko jāsekmē individuāli augošai izpratnei un atbildībai par savu veselību. Vienlaikus nesamazinās sociālo programmu nozīmīgums jo tuvākajā nākotnē saglabāsies sabiedrības noslāņošanās pēc materiālā stāvokļa un tāpēc valsts īstenotās veselības politikas un nevalstisko organizāciju aktivitātei, būs īpaša nozīme sabiedrības veselības stāvokļa pozitīvai veicināšanai.
4. **Mājoklis** kā dzīves telpa un cilvēka eksistences priekšnosacījums mūsu valstī paliks dzīves nepieciešamība ikvienā sabiedrības attīstības stadijā, tiesības uz mājokli ir arī viena no svarīgākajām cilvēktiesību normām. Taču mājoklis vairs nav tikai dzīves telpa; tā ir arī privātā darba un atpūtas vieta. Augot dzīves kvalitātei pieaug arī prasības attiecībā uz apstākļiem mājoklī un apmierinātība ar tiem, tomēr tā vispārējā loma dzīves kvalitāti raksturojošo aspektu vidū paliek nemainīgi augsta.
5. **Nodarbinātība**, labas darbavietas ir obligāts priekšnoteikums dzīves kvalitātes līmeņa paaugstināšanai. Problēma ietver jaunas iezīmes, jo valsts izaugsmes modelī paredzētā zināšanu ietilpīgā ekonomika un darba produktivitātes pieaugums, kas paši par sevi nenožīmē labu darbavietu skaita

pieaugumu. Šeit arī jāuzsver atšķirīgā Izvaltas pagasta nodarbinātības struktūra, kur vairākums ir vai nu pārvaldības, izglītības vai kultūras iestāžu darbinieki, vai arī lauksaimniecībā nodarbinātie. Tāpēc šeit nodarbinātība būtiskāk savu lomu veido tieši tās vienkāršākajā izpratnē – spējā nodrošināt sevi ar stabiliem ienākumiem atbilstoši padarītajam darbam labvēlīgos darba apstākļos.

6. **Izglītība**, zināšanu līmeņa saglabāšana un paaugstināšana vairāk nav tikai individuāla izvēle, pastāvošajā sociālekonomiskajā modelī tā kļūst arī būtiska katra indivīda, reģiona un valsts izaugsmei. Augsti kvalificēti speciālisti ir valsts stratēģiskais potenciāls, tomēr reģiona kontekstā, tas arī veicina jauniešu un augsti kvalificēto iedzīvotāju aizplūšanu no pagasta, tāpēc jāveicina jaunu ražotņu, arī zināšanu ietilpīgo attīstību visā valsts teritorijā. Tieši tāpēc mūsdienās ikviena cilvēka pilnasinīgai līdzdalībai procesos nostiprinās jaunas specifiskas izglītības sistēmas iezīmes – informācijpratība, pāreja no mācīšanas uz patstāvīgu mācīšanos, mūžizglītība, izglītības un regulārā darba procesa simbioze.
7. **Pilnvērtīga atpūta**, ieskaitot kultūras aktivitātes, aktīvo atpūtu, tūrismu un sportu, hobijus ir absolūti nepieciešama pie intensīvas garīgas noslodzes, kas ir uz izaugsmi orientētas valsts modeļa neatņemama sastāvdaļa.
8. Ikviena cilvēka **fiziskās drošības** (vides) sajūta par sevi un saviem tuvākajiem, par veselību un pat dzīvību, par pašcieņu un īpašumu, drošību uz ielas, mājās, skolā ir cieši saistīta ar augstu valsts kopējo iekšējās drošības līmeni. Drošības risku minimizēšana, preventīvas darbības noziedzības novēršanai, moderno tehnisko līdzekļu plaša izmantošana un tai pašā laikā valsts garantēto cilvēktiesību stingra ievērošana, personiskās dzīves drošība ir tikai daži iekšējās drošības aspekti. Šī rādītāja salīdzinoši zemo novērtējumu var skaidrot ar Izvaltas pagasta komūnas saliedētību, kur personiskā drošība tiek vairāk uztverta kā pašsaprotama ikdienas sastāvdaļa, tāpat vides uzturēšana kārtībā un atbilstoši sabiedrības drošībai tiek uzskatīta par vienlīdz īstenojamu, gan no pašvaldības, gan no katra indivīda puses.
9. **Līdzdalība** procesos, sava ES nozīmība labklājības valstī kļūst primāra izdzīvošanas vietā. Indivīda psiholoģiskā labklājība cieši saistās ar līdzdalību, subsidiaritāti pārvaldē un lēmumu pieņemšanā, dalību nevalstiskajās organizācijās, valsts un privātā sektora partnerībās. Sabiedrības vienotības pamatā ir vienādo iespēju un līdzdalības princips, visu sabiedrības locekļu iesaiste dzīves līmeņa paaugstināšanas procesos, kur labumu gūst ikviens sabiedrības loceklis. Pagaidām izpratne par šī aspekta nozīmīgumu ir salīdzinoši zema, jo prioritāri ir jāapmierina daudz citu uz katra indivīda

labklājību orientētu aspektu izpausme, tomēr labs rādītājs aptaujāto respondentu vidū ir šī aspekta vidēji svērtais koeficients, kas rāda ka kopumā līdzdalība ir nozīmīga un ka aptaujātie ir gatavi līdzdarboties, lai kopīgi panāktu sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanos, kur ieguvumus justu ikviens indivīds.

Izvērtējot kopumā visus aspektus atsevišķi pa vecuma grupām, var secināt, ka vislīdzīgākās savā vērtējumā ir vecuma grupas 25-35 gadi un 36 gadi – pensijas vecums. Līdzību savos vērtējumos parāda arī bērni līdz 16. Gadiem un pensionāri, kuru prioritātes atšķiras tikai viņu dzīves līmenim vidēji ietekmējošus aspektus, bērniem svarīgāka ir pilnvērtīga atpūta un izglītība, savukārt pensionāri šo aspektu vietā dod priekšroku nodarbinātībai un fiziskai drošībai (videi). Visatšķirīgāko viedokli no visām grupām pauž jaunieši vecuma grupā no 17-25 gadiem, kas var būt skaidrojams ar šīs vecuma grupas lielu pieredzi un uzskatu amplitūdu, jo šeit tiek pārstāvēti, gan profesionālo, gan vispārējo vidējo un augstāko izglītības iestāžu apmeklētāji, gan tādi kas jau ir iesaistījušies darba tirgū, gan jaunieši dzīvojoši ar vecākiem, gan tādi, kas jau uzsākuši patstāvīgu dzīvi un iespējams ir izveidojuši savas ģimenes. Sīkāku dzīves kvalitāšu aspektu prioritāro sadalījumu pa vecumu grupām skatiet 2. tabulā.

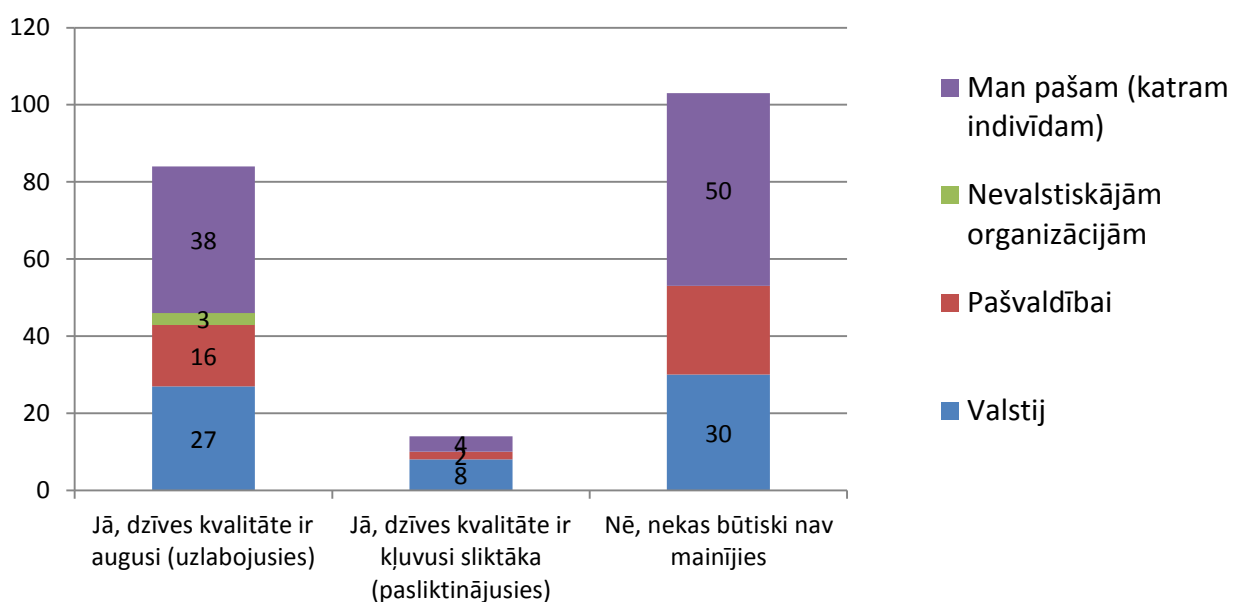
2. Tabula „Dzīves kvalitāti ietekmējošo aspektu nozīmīguma rangs pa vecuma grupām”

	Līdz 16 gadiem	17- 25 gads	25-35 gadi	36- pensijas vecums	pensionārs
Materiālā labklājība	4	1	1	1	4
Nodarbinātība	7	4	3	3	5
Izglītība	6	3	7	6	9
Veselība	2	5	4	2	1
Mājoklis	3	7	5	5	3
Fiziskā drošība (Vide)	9	8	8	8	6
Ģimene	1	2	2	4	2
Līdzdalība	8	9	9	9	8
Pilnvērtīga atpūta	5	6	6	7	7

Pētot dziļāk iedzīvotāju nostāju attiecībā uz katra paša dzīves kvalitāti respondentiem tika jautāts, kā viņu dzīves kvalitāte ir mainījusies pēdējo 5 gadu laikā. Vairāk kā puse, jeb 103 respondenti (51%) uzskata, ka nekas būtiski nav mainījies, tiem seko 84 respondentu (42 %) liela grupa, kas uzskata ka dzīves kvalitāte ir augusi, kopumā uzlabojusies un tikai 14 respondenti (7%) uzskata ka dzīves kvalitāte ir pasliktinājusies. Lai izprastu

radušos situāciju tālāk tika jautāts kam, pēc respondentu domām, vistiešāk jāuzņemas atbildība par viņu dzīves kvalitāti. Respondentus sagrupējot grupās atkarībā no izmaiņām to dzīves kvalitātē, var vērot arī būtiskas atšķirības to vērtējumā par dažādo grupu tiešu atbildību par izmaiņām uz viņu dzīves kvalitāti. Grupa, kura uzskata ka viņu dzīves līmenis ir audzis pēdējo 5 gadu laikā proporcionāli uzskata ka tiešu atbildību par izmaiņām uz viņu dzīves kvalitāti uzņemas katrs pats indivīds (45% jeb 38 respondenti), tāpat arī to respondentu vidū, kas uzskata ka nekas būtiski nav mainījies, kā galvenos atbildīgos par šo izmaiņu neesamību vai dzīves kvalitātes nemainīguma nodrošinātāju uzskata sevi pašu (49% jeb 50 respondenti). Savukārt tie, kas uzskata ka dzīves līmenis ir pasliktinājies, kopumā ir salīdzinoši neliela grupa, taču vairāk kā puse šīs grupas (57% jeb 8 respondenti) uzskata ka atbildīgais par indivīda dzīves kvalitāti ir valsts. (Skat. 5. att.) Aptaujas respondenti arī pauduši vienādu nostāju, ka pašvaldībai ir trešā mazākā ietekme uz katra indivīda dzīves kvalitāti un vēl jo vairāk par tiešu atbildīgo neuzskata nevalstiskās organizācijas, jo tikai 3 respondenti ir pauduši nostāju, ka nevalstiskajām organizācijām ir tieša atbildība par respondenta dzīves kvalitāti.

5. attēls „Katra respondenta dzīves kvalitātes izmaiņas pēdējo 5 gadu laikā un atbildīgais par tām”

Lai noskaidrotu respondentu viedokli tieši par situāciju Izvaltas pagastā, tika apkopots viedoklis par valsts, pašvaldības, biedrības „ATTĪSTĪBAI” un katra paša respondenta iniciatīvām, kas vistiešāk uzlabojušas dzīves kvalitāti Izvaltas pagastā. Apkopojot iniciatīvu ietekmi visaugstāk tika novērtētas biedrības „ATTĪSTĪBAI” aktivitātes – semināri, kursi, radošās darbnīcas, vides sakopšanas un sporta pasākumi un citas aktivitātes, kuras kā visbūtiskākās atzīmēja 41%, jeb 83 respondenti. 28%, jeb 57 respondenti uzskata, ka

dzīves kvalitātes uzlabošana Izvaltas pagastā ir dažādu iepriekšminēto grupu iniciatīvu kopējs panākums. Līdzīgās grupās ir tie indivīdi, kas par dzīves kvalitātes uzlabošanu Izvaltā uzskata paši savas iniciatīvas – tādi ir 13%, jeb 27 respondenti un tie, kas par veiksmīgām un attīstību veicinošām uzskata pašvaldības īstenotās iniciatīvas – tādi ir 10 %, jeb 21 respondents. Kaut arī respondentu vidū par dzīves kvalitātes uzlabošanas tiešo atbildīgo valsts tiek vērtēta augstāk kā pašvaldības ietekme (skat. 5. att.), tad Izvaltas pagastā īstenotās valsts iniciatīvas tiek vērtētas viszemāk dzīves kvalitātes uzlabošanā. Valsts īstenotās iniciatīvas par nozīmīgām atzinuši vien 6%, jeb 13 respondenti.

Aptaujas noslēgumā respondentiem tika lūgts paust nostāju attiecībā pret nevalstisko organizāciju darbības ietekmi uz noteiktu sociālo grupu un viņu interešu pārstāvniecības veicināšanu, tādā veidā, ka tiek celta to pārstāvēto grupu dzīves kvalitāte? Lielākais vairākums, jeb 178 respondenti (89%) piekrīt, ka nevalstiskās organizācijas veicina noteiktu sociālo grupu un viņu interešu pārstāvniecību tādā veidā, ka tās uzlabo dzīves kvalitāti un tikai 23 respondenti (11%) nepiekrīta šim apgalvojumam.

Pēcvārds

Kopējais dzīves kvalitātes novērtējums Izvaltas pagastā ir vērtējams kā augsts, jo vidēji respondentu apmierinātība ar viņu dzīves kvalitāti ir virs vidējā. Tā pat arī uz dzīves kvalitāti ietekmējošo aspektu izvērtējums rāda, ka gan katra paša iniciatīva, gan biedrības „ATTĪSTĪBAI” īstenotās aktivitātes, ļauj uzlabot rādītājus visās aprakstītajās kategorijās, tāpēc ciešāk līdzdarbojoties ar pašvaldību, aktīvāk iesaistoties visās pagastā piedāvātajās iniciatīvās visa kopiena kopā un katrs individuāli var veicināt ne tikai savas dzīves kvalitātes augšanu, bet arī kopējo kopienas labklājību, kas tieši atspoguļosies dzīves kvalitātes pozitīvās izmaiņās.

Visi aptaujas gaitā iegūtie respondentu dati ir pieejami biedrībā „ATTĪSTĪBAI”, kur glabājas gan elektroniski, gan papīra formātā saņemtās anketas, tāpat arī iespējams iegūt visus procentuālos un skaitliskos jautājumu izvērtējumus.

Lai iesāktais uz izaugsmi orientētais ceļš turpinātos visi tiek aicināti apmeklēt biedrības „ATTĪSTĪBAI” mājaslapu <http://attistibai.blogspot.com>, kur tuvāk iepazīties ar biedrības mērķiem, vīziju, īstenotajām aktivitātēm un atrast sev piemērotāko iesaistīšanās vai pašizpaušmes veidu, kas palīdzētu dzīvot labāk ikvienam no mums mūsu kopējā pagastā un valstī.